

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη χώρα μας, στις αμέσως επόμενες δεκαετίες, έχει σαν αποτέλεσμα ότι οι περισσότερες καλλιέργειες και η κτηνοτροφία θα επηρεαστούν αρνητικά κυρίως στο Ηράκλειο της Κρήτης, την Ηλεία, την Κορινθία και τη Λάρισα.

ας για φαινόμενα ξηρασίας και αποκατάσταση απειλούμενων με κατάρρευση υπογείων υδροφορέων, υποκαθιστώντας ένα μέρος των υπεραντλήσεων από ποτάμια και (κυρίως) υπόγεια οικοσυστήματα.

Τα έργα αυτά που είναι σε όλους γνωστά [Πύλη, Μουζάκι, Νεοχώρι, Αλμυρός, Σκοπιά Φαρσάλων (σημ.: έχει ήδη δρομολογηθεί πριν λίγους μήνες), Ελασσόνα και άλλα μικρότερα], περιέχονται στις προτάσεις των Σχεδίων Διαχείρισης (ΣΔΛΑΠ), που εγκρίθηκαν από τις τρεις τελευταίες κυβερνήσεις.

(Σημείωση: Τα έργα αυτά έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που τα καθιστούν ανεξάρτητα και ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ως προς τα έργα μεταφοράς νερού (εκτροπής) Αχελώου και συνεπώς ΔΕΝ πρέπει κανείς να τα αντιπαράβλλει ως «επιχείρημα» απέναντι στις διεκδικήσεις για τα έργα Αχελώου).

Στην ΛΑΠ Αχελώου έχουμε ολοκληρωμένα ή ημιτελή τα υδροηλεκτρικά έργα Μεσοχώρας, Συκιάς, και Ταυρωπού και την σήραγγα μεταφοράς Πευκόφυτου.

–Θυμάμαι τον Αχελώο να σέρνεται από την δεκαετία του '80, στα πρώτα χρόνια που δημοσιογραφούσα και ακόμα συζητάμε για την εκτροπή του. Ποιος είναι ο χαρακτήρας των τριών αυτών έργων και πως θα συμβάλλουν στην επίλυση του υδατικού Θεσσαλίας;

Απ.: Ας ξεχωρίσουμε τα τρία έργα που προαναφέρατε. Η Μεσοχώρα είναι αμιγώς υδροηλεκτρικό και δεν συνδέεται με την μεταφορά νερού προς την Θεσσαλική πεδιάδα.

Αντίθετα το ΥΗΕ Ταυρωπού, που ήδη λειτουργεί από την δεκαετία του 1960, είναι έργο που εξυπηρετεί πολλαπλά την Θεσσαλία και κυρίως τις αρδεύσεις (περιοχή Καρδίτσας και ενί-

σχυση Πηνειού). Όσον αφορά στο φράγμα Συκιάς επί του Άνω Αχελώου (σύνορα Καρδίτσας - Άρτας) και την συνδεδεμένη με αυτό σήραγγα μεταφοράς Πευκοφύτου (προς Μουζάκι), πρόκειται για έργα απόλυτα αναγκαία για την Θεσσαλική πεδιάδα, που όμως παραμένουν ημιτελή και εγκαταλειμμένα, παρότι σημαντικό μέρος του φυσικού αντικείμενου έχει εκτελεστεί κατά 65% και 85% αντίστοιχα και έχουν δαπανηθεί πάνω από 500 εκατ. ευρώ (σημερινές αξίες), αναξιοποίητα και «εγκαταλειμμένα» και αυτά, μαζί με τα κουφάρια των έργων.

Όλα τα στοιχεία δείχνουν τάσεις αύξησης των υδατικών ελλειμμάτων, συνεπώς παραμένει κυρίαρχο και επείγον το ζήτημα της ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ του υδατικού της δυναμικού με την μεταφορά 250 εκατ. κ. μ. νερού από τον π. Αχελώο [σημ. : επιλογή ΣΔΛΑΠ 2014/κυβέρνηση Σαμαρά], τα οποία αποτελούν αποφασιστικής σημασίας εργαλεία για την βιώσιμη διαχείριση υδατικών πόρων και την δημιουργία επαρκών ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΝΕΡΟΥ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΑΡΑΤΕΤΑΜΕΝΗΣ ΞΗΡΑΣΙΑΣ, καθώς και για την ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ (ΠΟΤΑΜΙΑ, ΥΠΟΓΕΙΟΙ ΥΔΡΟΦΟΡΕΙΣ) που κινδυνεύουν με ολική καταστροφή.

Βεβαίως κάποιοι υποστηρίζουν πως η ενίσχυση αυτή είναι επιβλαβής και περιττή. Φρόντισαν άλλωστε να αναιρεθεί η σχετική απόφαση του 2014, επιλέγοντας την ακύρωση των ημιτελών έργων Αχελώου [σημ. : επιλογή του αναθεωρημένου ΣΔΛΑΠ 2017/κυβέρνηση Τσίπρα].

Κάτι τέτοιο προφανώς θα οδηγήσει στην μείωση των αρδευόμενων εκτάσεων, που εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 400 χιλιάδες έως ένα (1) εκατομμύριο στρέμματα (ανάλογα με το είδος καλλιεργειών, την υλοποίηση άλλων έργων ταμίευσης,

1. Γενική άποψη φράγματος Μεσοχώρας.
2. Έξοδος σήραγγας εκτροπής Αχελώου.
3. Γενική άποψη Φράγματος Συκιάς

την επιτυχία ενός προγράμματος εξοικονόμησης νερού, κλπ.).

Ας μην ξεχνάμε άλλωστε πως απειλή, με επείγοντα χαρακτήρα, θεωρείται και η πολύ πιθανή εμφάνιση έντονων πλημμυρικών φαινομένων στην περιοχή των εγκαταλειμμένων έργων Αχελώου.

Σε μια τέτοια περίπτωση απειλείται η ευστάθεια των υφιστάμενων κατασκευών, η υπερπήδηση των προ φραγμάτων, με κίνδυνο σοβαρών καταστροφών σε αυτά καθαυτά τα υφιστάμενα έργα φράγματος Συκιάς, σε γέφυρες κατάντη (Αυλακίου, Τέμπλας κ), σε κτίσματα πλησίον της κοίτης Αχελώου, σε εν λειτουργία υδροηλεκτρικά έργα (Δαφνοζωνάρα) κλπ.

Θα θυμίσουμε ακόμη πως εδώ και πολλά χρόνια ο ποταμός Αχελώος παραμένει «μπαζωμένος», με ανυπολόγιστες οικολογικές επιπτώσεις που επιτέλους πρέπει να αντιμετωπισθούν.

–Υπάρχει λοιπόν μια κατάσταση στασιμότητας στη Θεσσαλία σύμφωνα με τα όσα αναφέρατε πιο πριν για τις προοπτικές ολοκλήρωσης των έργων μεταφοράς από τον Αχελώο. Πρέπει να αναζητηθούν και άλλες μέθοδοι αποθήκευσης νερού κυρίως κατά τη χειμερινή περίοδο που θα αποδίδουν τις απαιτούμενες ποσότητες την περίοδο που χρειάζονται; Είναι π.χ. εφαρμόσιμος και αποδοτικός ο τεχνητός εμπλουτισμός των υπόγειων υδροφορέων με τα νερά που είτε πλημμυρίζουν τις πεδινές εκτάσεις, είτε διαφεύγουν γρήγορα προς τη θάλασσα κατά τη διάρκεια του χειμώνα;

Απ.: Ήδη αναφερθήκαμε σε όλες τις δυνατές λύσεις αποθή-

κευσης νερού και δημιουργίας αποθεμάτων αξιοποιώντας την γεωμορφολογία της περιοχής μας και την επιστημονική γνώση.

Όλα τα υφιστάμενα φράγματα στην λεκάνη Πηνειού (που είναι έργα ταμίευσης επιφανειακών νερών) αποθηκεύουν συνολικά περισσότερα από 280 εκατ. κ. μ. χειμερινών απορροών κάθε χρόνο (δες σχετικό πίνακα) και συνήθως προσφέρουν ταυτόχρονα αντιπλημμυρική προστασία και κάλυψη αναγκών ΥΔΡΕΥΣΗΣ, ή/και παράγουν ενέργεια,

εκτός φυσικά από την άρδευση γειτονικών εκτάσεων.

Τα έργα τεχνητού εμπλουτισμού είναι έργα ταμίευσης νερού στους υπόγειους υδροφορείς θα συμβάλλουν και αυτά κατά ένα μέρος στον συνολικό στόχο. Ήδη στην Θεσσαλία και ειδικότερα στην περιοχή Φαρσάλων έχουν κατασκευαστεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη έργα εμπλουτισμού (θυροφράγματα στον Ενιπέα, στην περιοχή Υπέρειας - Ορφάνων Καρδίτσας και στα Βρυσιά Φαρσάλων), ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη μελέτη τεχνητού εμπλουτισμού των υπόγειων υδάτων της ευρύτερης περιοχής Χάλκης - Κιλελέρ.

Είναι σημαντικά έργα που θα συνεισφέρουν στην άμβλυνση του οικολογικού - περιβαλλοντικού προβλήματος κάποιων περιοχών, όμως δεν πρέπει να παραγνωρίσουμε ότι είναι έργα τοπικής σημασίας, περιορισμένης κλίμακας και δεν μπορούν να πετύχουν μείζονες ανατροπές στο εξόχως ελλειμματικό υδατικό ισοζύγιο της Θεσσαλίας, αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι ο εμπλουτισμός αυτός γίνεται με επιφανειακά νερά του (ήδη προβληματικού σε απορροές και ποιότητα) Πηνειού ποταμού.

Σε όλα τα παραπάνω θα πρέπει να συνυπολογίσουμε και

να επιμείνουμε στην εφαρμογή ενός προγράμματος εξοικονόμησης νερού, όπως προβλέπεται στο ΣΔΛΑΠ.

Θα συμβάλει επίσης μερικής και η καθιέρωση σύγχρονων μεθόδων άρδευσης στο χωράφι καθώς και η καλλιέργεια σχετικής νοοτροπίας στους αγρότες, χωρίς όμως να υπερτιμάται ποσοτικά αυτή η παράμετρος (συχνά για λόγους εντυπώσεων) και να θεωρούν κάποιοι πως τα υδατικά ελλείμματα κυρίως οφείλονται στην... «σπάταλη» των αγροτών!

–Στη Θεσσαλία υπάρχει το γνωστό θέμα της υπεράντλησης υπόγειων νερών για τις αρδεύσεις. Τι γίνεται με τα υπόγεια νερά; Στερεύουν; Πως διορθώνεται αυτό;

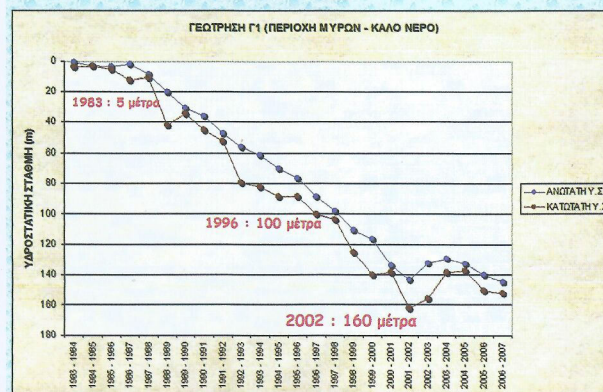
Απ.: Στη Θεσσαλία το 70% των αρδευόμενων εκτάσεων εξυπηρετείται από υπόγεια νερά (περίπου 900 εκατ. κ.μ.) και μάλιστα από μόνιμα (μη ανανεούμενα) υδατικά αποθέματα, τα οποία εκ των πραγμάτων μειώνονται διαρκώς και μόλις το υπόλοιπο 30% από επιφανειακά νερά (ποταμοί, πηγές) και υφιστάμενα έργα ταμίευσης.

Η μελέτη του ΣΔΛΑΠ τεκμηριώνει επιστημονικά και αναμφισβήτητα ότι το συσσωρευμένο επί δεκαετίες υδατικό έλλειμμα υπόγειων υδάτων ανέρχεται στην εκπληκτική ποσότητα των 3.000 εκατ. κ.μ. νερού, κάτι που απειλεί – κυριολεκτικά – με κατάρρευση τα υπόγεια υδατικά οικοσυστήματα. Όσο όμως δεν επιτυγχάνονται οι στόχοι του ΣΔΛΑΠ, δηλαδή εξακολουθούν να λειτουργούν χιλιάδες γεωτρήσεις και δεν υλοποιούνται έργα ταμίευσης επιφανειακού νερού, το έλλειμμα των 3 δισεκατομμυρίων υπόγειου νερού θα διευρύνεται κάθε χρόνο κατά 200 εκατ. κ.μ.

Επισημαίνουμε επίσης τη σημαντική πτώση του υδροφόρου ορίζοντα που τα τελευταία χρόνια κυμαίνεται από 30 μ. έως 80 μ. (ενώ προσωρινά η πτώση έφθασε και τα 100 μ.) αναλόγως της περιοχής και αποτελεί την αιτία των σημαντικών καθιζήσεων που δημιουργούν τις ρηγματώσεις του εδάφους και των κατασκευών. Τέλος δεν πρέπει να αγνοείται το γεγονός πως μόνο από την λειτουργία των περίπου 30 – 33.000 γεωτρήσεων στη Θεσσαλία καταναλώνεται ετησίως ηλεκτρική ενέργεια 700 GWh (όσο δύο ΥΗΕ σαν την Μεσοχώρα), και μάλιστα σε μια περίοδο υψηλών τιμών ενέργειας και αυξημένων εισαγωγών (αέριο κλπ.).

–Δεν θα έπρεπε να υπάρχει ένα θεσσαλικό στρατηγικό σχέδιο με κατεύθυνση από την κεντρική διοίκηση και την

ΓΡΑΦΗΜΑ ΠΤΩΣΗΣ ΣΤΑΘΜΗΣ ΓΕΩΤΡΗΣΗΣ

περιφερειακή; Μια μακροπρόθεσμη στρατηγική διαχείρισης των υδατικών πόρων της Θεσσαλίας σε σχέση με τις αρδευτικές απαιτήσεις και την κατεύθυνση των καλλιεργειών; Η στροφή σε λιγότερο απαιτητικές σε νερό καλλιέργειες είναι μια λύση;

Απ.: Το υδατικό πρόβλημα της της Θεσσαλίας μπορεί να αντιμετωπιστεί με ένα ισορροπημένο μίγμα πολιτικών από τους δύο «πυλώνες» της διαχείρισης νερού, δηλαδή την «διαχείριση της ζήτησης» και την «διαχείριση της προσφοράς».

Όσο επίμονα όμως να επικεντρώσουμε την προσπάθειά μας στον περιορισμό της ΖΗΤΗΣΗΣ, άλλο τόσο θα πρέπει να εξαντλήσουμε ΟΛΕΣ ΑΔΙΑΚΡΙΤΩΣ τις δυνατότητες που μας προσφέρονται στο σκέλος της ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ, δηλαδή στα απαιτούμενα νέα έργα ταμίευσης που θα καλύψουν τις ανάγκες της Θεσσαλίας και θα μηδενίσουν το υδατικό έλλειμμα.

Στον τομέα της Γεωργίας, παρότι πρόκειται για τον μεγαλύτερο καταναλωτή νερού (στη Θεσσαλία ξεπερνά το 90%), απουσιάζει ο μεσο-μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και συνεπώς και οι απαραίτητες αξιόπιστες προβλέψεις για τις απαιτούμενες ετήσιες ποσότητες νερού.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημάνουμε πως η Γεωργία, ως προς το υδατικό σκέλος της (αρδεύσεις), είναι καταρχήν διαχειρίσιμο ζήτημα. Εάν με κατάλληλες πολιτικές αποφάσεις, που σήμερα ουσιαστικά απουσιάζουν, καθοριστεί το όριο του ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΥ νερού για αρδεύσεις, τότε η Γεωργία θα προσαρ-

μοστεί αναλόγως και το ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ της που προαναφέραμε θα είναι βιώσιμο και ρεαλιστικό, χωρίς κίνδυνο για «παράπλευρες» καταστροφικές συνέπειες, όπως πχ. συμβαίνει στα ποτάμια και στα υπόγεια οικοσυστήματα τα τελευταία 20-30 χρόνια.

Να γιατί επιμένουμε να λυθεί ΑΜΕΣΑ το θέμα της ενίσχυσης-μεταφοράς (εκτροπής) υδάτων από τον Αχελώο, με απόφαση στην ελληνική Βουλή, δεσμευτική για όλες τις κυβερνήσεις

Μόνο όταν υπάρξει επιτέλους μια ΟΡΙΣΤΙΚΗ απόφαση, τότε θα ήταν δυνατόν να εκτιμηθούν οι πραγματικά αναγκαίες ποσότητες νερού για τον πρωτογενή τομέα, που θα επιτρέψουν έναν μακροπρόθεσμο σχεδιασμό της πολιτικής (και στον υδατικότομέα.

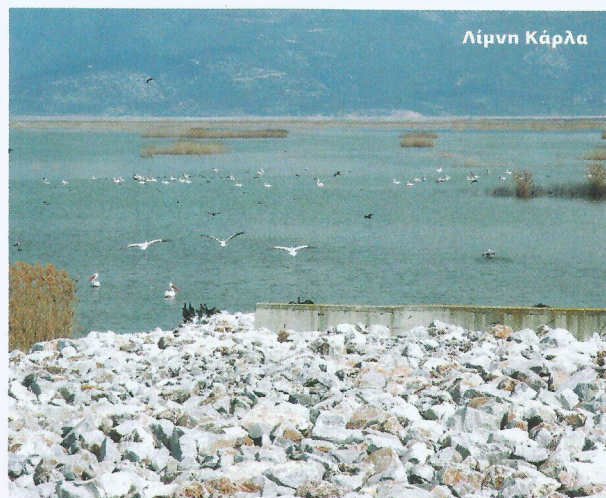
–Κύριε Γκούμα το νερό είναι «ζωή». Γιατί δεν μπορεί να βρεθεί ένας κοινός τόπος για την υδάτινη διαχείριση των αποθεμάτων νερού; Δεν θα έπρεπε να υπάρχει ομοψυχία πολιτική στο θέμα αυτό;

Απ.: Εάν δεν συμφωνήσουμε όλοι, τότε η κατάσταση των υδατικών οικοσυστημάτων της δεν θα βελτιωθεί (όπως προβλέπει το ΣΔΛΑΠΘ), το όραμα της Οδηγίας 2000/60 για το 2027 θα τεθεί υπό αμφισβήτηση εκ των πραγμάτων και το μέλλον της Θεσσαλίας θα είναι προβληματικό.

Τότε όμως θα είναι αργά και, δυστυχώς, δεν θα μπορούμε να αποφύγουμε δύσκολες και επώδυνες λύσεις (όπως πχ. μείωση των αρδευόμενων εκτάσεων με σοβαρό κοινωνικό αντίκτυπο), ούτε και τα σοβαρά περιβαλλοντικά, οικονομικά κλπ. προβλήματα, που θα επιδεινωθούν εν μέσω της επερχόμενης κλιματικής κρίσης στην Θεσσαλία.

Να γιατί η Επιτροπή για την Διεκδίκηση επίλυσης Υδατικού προβλήματος Θεσσαλίας (Ε.Δ.Υ.ΘΕ) επιμένει ότι εφόσον ληφθούν άμεσα οι αποφάσεις για την ΕΝΙΣΧΥΣΗ από Αχελώο (δες προηγούμενα), στην συνέχεια να προχωρήσει η εκπόνηση ενός μεσο-μακροπρόθεσμου ολοκληρωμένου σχεδίου (masterplan) ΔΡΑΣΕΩΝ και των αναγκαίων ΕΡΓΩΝ της Θεσσαλίας, με χρονοδιάγραμμα, καθορισμό προτεραιοτήτων και διασφαλισμένη χρηματοδότηση.

–Θα ήθελα την δική σας επιγραμματική τοποθέτηση για την λύση ή τις λύσεις; Και αν είστε αισιόδοξος;

Λίμνη Κάρλα

Απ.: Εκείνο που δυστυχώς απουσιάζει μέχρι σήμερα, είναι η σταθερή ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗΣΗ και η τόλμη ώστε να δοθεί τέλος σε υποθέσεις που χρονίζουν (πχ.εγκαταλειμμένα έργα Αχελώου),να πραγματοποιηθεί μια θαρραλέα επιλογή μείωσης των αρδευόμενων καλλιεργειών (εάν επιλεγεί η ακύρωση της «ενίσχυσης» με νερό από τον Αχελώο).

Κατά την άποψή μου επιβάλλεται επείγοντως να υπάρξει συνεννόηση για τις μελλοντικές επιλογές μας, σχέδιο, διοικητικός συντονισμός στην κατεύθυνση μιας υγιούς και ορθολογικής διαχείρισης των υδάτων, παράλληλα με τον αναγκαίο θεσμικό εκσυγχρονισμό και βελτίωση της λειτουργίας του τομέα διαχείρισης υδάτων. Στην κατεύθυνση αυτή είναι αναγκαία και η δημιουργία σύγχρονου κρατικού φορέα διαχείρισης με συμμετοχή των χρηστών (ύδρευση, άρδευση βιομηχανία κλπ.), ώστε η Ελλάδα, στον τομέα της διαχείρισης υδάτων να γίνει επιτέλους μία φυσιολογική χώρα.

Συμπερασματικά μπορώ να πω ότι είμαι αισιόδοξος, παρότι στο μείζον και διαχρονικό πρόβλημα των υδατικών πόρων στη Θεσσαλία, η Πολιτεία δεν έχει ακόμη αποκτήσει τον κατάλληλο βηματισμό, δρα και κινείται αποσπασματικά, ενώ πολλές φορές ενεργεί με σχεδιασμούς και στερεότυπα που ανάγονται σε διλήμματα παλαιότερων εποχών. ■

ΛΑΡΙΣΑ 10/4/2023

Ο Κώστας Γκούμας είναι γεωπόνος, πρ. Δ/ντής της Δ/σης Εγγείων Βελτιώσεων Λάρισας, πρ. γενικός γραμματέας του Γεωπονικού Συλλόγου Λάρισας, πρ. πρόεδρος του ΓΕΩΤΕΕ/ΚΕ, διετέλεσε γενικός γραμματέας της Πανθεσσαλικής Συντονιστικής Επιτροπής (ΠΑΣΕ) για την εκτροπή του άνω ρου του Αχελώου και είναι μέλος της Επιτροπής για την Διεκδίκηση επίλυσης Υδατικού προβλήματος Θεσσαλίας (Ε.Δ.Υ.ΘΕ).